

Katedra anglického jazyka a literatury
Posudek oponenta disertační práce pro

Instituce Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Autor práce Mgr. Marie D O L E Ž A L O V Á
Studijní obor Didaktika konkrétního jazyka – angličtina

Název práce **Teaching English to Deaf and Hard-of-hearing
University Students**

Vedoucí práce PhDr. Daniela Janáková, CSc.
Oponent práce Mgr. Pavla Machová, M.A., Ph.D.

Úvod

Disertační práce Mgr. Marie Doležalové vychází z rozsáhlejší vlastní praxe autorky, která se 10 let zabývá výukou anglického jazyka u vysokoškolských studentů, kteří studují na Karlově univerzitě (převážně na Filozofické fakultě) a mají sluchové postižení. Tato tematika odráží vývoj po r. 1989, kdy se celá společnost otevřela zapomínaným skupinám spoluobčanů a významně se, kromě jiného, rozšířily možnosti vzdělávání. Tento boom přinesl nové možnosti, obory, metody, výzkum, ale i nejrůznější problémy a úskalí. Přístup a studium sluchově postižených studentů na vysokých školách je tak stále spíše novinkou a optimální organizaci, metody a přístupy stále ještě hledáme. Každá taková odborná práce je tedy vítaným kamínkem v mozaice našeho poznání dané problematiky.

Práce Mgr. Doležalové však zůstala v půli cesty. Obecně lze říci, že se autorce úspěšně podařilo vystihnout problematiku a složitost jazykového vzdělávání dané skupiny studentů, musím však bohužel konstatovat, že celkově práce nesplňuje požadovaná kritéria pro uznání jako kvalitní disertační práce.

Obsah

Disertační práce Mgr. Doležalové se v podstatě skládá ze dvou kapitol, teoretické a výzkumné, jim předchází jednostránkový úvod a za nimi je řazen závěr, resumé, bibliografie a přílohy. Teoretická kapitola (strany 10 – 70) velmi čtivě a fundovaně představuje některé zásadní faktory, které ovlivňují výuku angličtiny (ale i jazyka obecně) u studentů se sluchovým postižením. Autorka dokládá, že je výtečně obeznána s danou problematikou, je zkušená, vnímavá, hledající poznání (a také zároveň i zanícená pedagožka), nicméně přesto postrádám větší zastoupení české literatury (např. výsledky výzkumů prováděných na půdě či ve spolupráci s FF UK), zdroje z časopisů (tištěné i elektronické), především odbornou literaturu současnou.

Na mnoha místech se hovoří o dosavadních zjištěních či výsledcích výzkumu nekonkrétně, např. na s. 38, s. 46, s. 61 či s. 64 – v práci chybí stručný přehled stavu zkoumání dané problematiky. I přes tyto nedostatky autorka zdařile pojednala o důležitých vlivech a podmínkách vzdělávání sluchově postižených, namátkově např. o mechanismech zpracovávání a vnímání znakového jazyka (podobně přínosné jsou popisy technik a souhrny zkušeností s výukou jazykových prostředků a dovedností ve druhé kapitole).

Práce neobsahuje uvedení do terminologie – pro odlišení jazyků, které existují v mluvené i psané podobě, na rozdíl od jazyků znakových, se v práci používají termíny oral, spoken, spoken/written, aural-oral language, což může být zavádějící – v anglicky psaných praktických příručkách z oblasti didaktiky je obvykle adjektivum spoken, případně spoken/written používáno pro rozlišení módu, proto může mít čtenář místy dojem, že se jedná o výuku či nácvik ústního projevu. Podobně mohly být vyjasněny pojmy sign a signed language.

V celé práci není uvedena jediná poznámka, což u disertační práce není zcela běžné.

Druhá hlavní kapitola (s. 71 – 151) se zabývá výzkumem. Musím konstatovat, že data uvedená v práci vlastně žádný výzkum nepředstavují. Jedná se jen o propracovaný „background“ studentů, se kterými Mgr. Doležalová po 5 let pracovala. Ve skupině je 24 studentů a i tento počet by pro dlouhodobější sběr dat a analýzu nemusel být dostačující. Získaná data se omezují na některé sledované charakteristiky, kterými se autorka zabývala v první části práce, např. rozsah postižení, postižení rodičů, preferovaný jazyk. Dle mého si při práci s postiženými každý učitel udělá jakousi detailnější analýzu žáka a jeho dosavadních zkušeností a dovedností, zjistí rozsah postižení, informace o rodinném zázemí, předchozím vzdělání a vzdělávání, atd. (např. nebylo zjišťováno, jak dlouho se student angličtinu učí, jak se vyučovalo na SŠ – metody, učebnice, atd.), takže dané údaje vnímám víceméně jako samozřejmost. Hodnocení na počátku studia a při ukončení studia vcelku logicky vždy předpokládá určité zlepšení.

V předložené práci není stanovena hypotéza, autorka si klade otázky, odpovídá na ně – ale je to podepřeno jen vlastním názorem, zjištění nejsou podepřena ucelenějším souborem dat, který by byl analyzován. Nebyl využit potenciál, který téma nabízelo – např. soustavnější sběr prací (testy, písemný projev, internetová komunikace a chaty, apod.) a následný pokus o kontrastivní analýzu či analýzu chyb, popis vývoje „interlanguage“ u konkrétních studentů jako případová studie, porovnání více skupin a další možné varianty (mimořadně, i rozdělení všech studentů na skupiny v rámci celého centra není jednoznačně jasné – uvádí se dělení dle postižení, ale také dle úrovně znalostí a dovedností).

Chybí obecný přehled o situaci na ostatních vysokých školách v ČR, i když podle abstraktu bych takové informace předpokládala.

Forma

Práce by si zasloužila členitější dělení, není přípustné, aby se opakovaly některé věty nebo dokonce i odstavce naprosto ve stejném znění (děje se tak na s. 110 – 112), resumé nemůže být totožné s textem abstraktu (technická poznámka na okraj – pro tisk ke svazování je vhodné nastavit širší okraj tak, aby byl vždy na vnější straně svazku).

V práci je několik částí, které v daném místě působí nadbytečně, do těla práce se nehodí (např. s. 89 – 102, s. 107 – 108, s. 113 – 114) – bylo by vhodnější ponechat např. jen kratičkou ukázkou a celou část vložit do přílohy. Naopak text na s. 137 a dále bych z bodů rozvedla do souvislého textu.

Některé citace jsou odskočené, jiné ne.

Bibliografie není zpracována jednotně (např. někde je křestní jméno, jinde je jen iniciála), někteří autoři v seznamu chybí, např. Halliday nebo Polya, autor Antia D. Shirin je zaznamenán chybně, na K. Crandallovou se odkazuje jako na muže. Internetové zdroje se „vloudily“ přímo do seznamu bibliografie.

Jazyk

Práce je psána dobrou angličtinou, vyskytují se v ní sporadicky drobné chyby jako např. chybějící či přebytečné členy, zbytečné čárky, chybějící členy, drobné neobratnosti, které neznepohodňují porozumění, více však vadí chyby a překlepy, které lze odstranit nastavením počítače, např. heterogenous na s. 14, mediiium na s. 15, siblling na s. 17, adullts na s. 18, shools na s. 28, enbale na s. 30, mormally na s. 33, writent na s. 40, errorrs na s. 45, targer na s. 54, conversetion na s. 64, Qunatifiesr tamtéž, non-manual na s. 63 a nonmanual na s. 67, numebr na s. 79, ddid na s. 115, isnstructor na s. 130, apsects na s. 154 a další.

Celkové hodnocení

Nutnost vzdělávání studentů s postižením sluchu na základě lingvistických výzkumů, kterou autorka zmínila již v abstraktu a mohla přetavit v názorný příklad, sama bohužel nenaplnila. Přes relativně zdařilou část teoretickou je část výzkumná nedostatečná a proto nemohu tuto disertační práci doporučit k obhajobě.

Tuto disertační práci hodnotím jako nedostatečnou.

V Hradci Králové dne 28. 7. 2016

Mgr. Pavla Machová, M.A., Ph.D.